

Max More: Dynamický optimismus

(autor je čelní představitel extropistického hnutí)

Překlad: Pavel Šuchmann (BVer) 21. 1. 1998, revize 23. 1. 1998

Gnozeologická psychologie extropiánů

Jeden z pěti základních principů extropismu je *dynamický optimismus* (D. O.), který můžeme definovat jako "Pozitivní, posilující a racionální vztah k individuálním a kolektivním možnostem". Tuto definici musíme chápat v kontextu následující diskuse, protože "optimismus" se užívá v rozmanitých významech. Hlavním cílem této eseje je objasnit podstatu tohoto typu optimismu, vhodného pro racionální extropiánskou filosofii, a odlišit ho od velmi povrchního, podobného postoje víry, který je běžný v náboženstvích. Vysvětlením D. O. ozřejmíme, jak se tento princip vzájemně podporuje s dalšími extropiánskými principy, zvláště pak s *neomezeným rozvojem a sebetransformací*.

Optimismus versus pesimismus

"Nejsem ani optimista, ani pesimista, jsem realista" – rozumně znějící věta by měla vyjadřovat oddanost pravdě, správnému úsudku a racionalitě. Toto tvrzení je problematické, protože si osvojuje termíny vztahující se k čistě gnozeologickým metodám správného odhadu, podceňování, nebo přeceňování správných závěrů. Jenže jak optimisté, tak pesimisté věří tomu, že jsou realisty a hodnocení "pesimista" a "optimista" nevztahují k sobě. To napovídá, že tyto termíny jsou psychologické a rovněž gnozeologické.

Vypůjčíme-li si ošklivou, ale přiléhavou definici Ayne Randové, optimismus a pesimismus jsou psychognozeologické vlastnosti. To znamená, že jde více než jen o nezávislé hodnocení objektivní pravděpodobnosti, jedná se o věrnost určitému způsobu poznávání a jednání.

Optimismus a pesimismus – osobní charakteristiky obsahující jak psychologické, tak znalostní hlediska – jsou vtěleny do postojů řídicích jednání. Hluboce ovlivňují uvažování, chování, štěstí a úspěch osobnosti. Extropiánství, coby filosofický přístup k životu, musí požadovat nebo podporovat nějakou formu pesimismu či optimismu. Otázkou je, zda taková filosofie potvrdí svou psycho-gnozeologickou pozici implicitně nebo explicitně, při plném vědomí toho, že ovlivňuje životy těch, kdo potvrzují její principy. Abychom vysvětlili tuto důležitou stránku extropiánského názoru, předložíme osm složek a důvodů optimismu – tedy výslovně *dynamického optimismu* – a porovnáme je s pesimismem. Osm aspektů je vyjmenováno tak, že první čtyři platí i pro jiné typy optimismu. V další sekci od sebe odlišíme D. O., pasivní a dogmatické formy optimismu se zaměřením na rysy č. 5 až 8.

1. Cílené zaměření

Jakákoliv racionální i iracionální forma optimismu zahrnuje zaměření na pozitivní stránky života a potlačuje jeho temnou stranu. To znamená, že jedinec vidí více toho, co pokládá za dobré. To nutně nevyžaduje zavržení bolesti, obtíží nebo frustrace, spíše než o setrvávání v beznaději a rezignaci se jedná o trávení kratší doby v nepříjemnostech. Jde o mistrné a posilující vyrovnávání se s nepříjemnými věcmi. Optimisté si všimají temných stránek života, jen dokud je pravděpodobné, že tak mohou pokročit kupředu. Optimisté jsou natolik zaneprázdněni zajímavými, povzbuzujícími a posilujícími myšlenkami, že se nezapobývají strádáním, které nemohou zvládnout.

"Pesimista je člověk, který se cítí špatně, když se cítí dobře, protože má strach, že se bude cítit hůře." (anonym). Pesimisté mají filtr opačně nasazený, zaměřují se na vše, co by je mohlo znepokojovat, frustrovat, nebo zraňovat. Pokud se něco daří, je to podezřelé. Pokud se něco nedaří, znamená to, že to

bude ještě horší. Extrémní pesimisté jsou zcela zoufalí, protože si představují, že každá možnost volby je plná číhajících pastí.

2. Stoicismus

Optimisté si málokdy stěžují, pokud to dělají, tak proto, že něco je zcela špatně a stížnosti to mohou napravit. Všímají si příjemných, hodnotných, krásných a osvěžujících částí života, vyhledávají je a pěstují. Nezoufají si a nebědují nad minulostí nebo nad věcmi, nad nimiž nemají vliv. Když opravdu trpí, zvládají situaci prakticky a vyrovnaně. Pesimisté shledávají obtížným vyjadřovat cokoli kromě pocitu tíhy a beznaděje. Povýšení pesimisté si nestěžují o svém světě druhým, ale šířením melancholie a vrháním cynického stínu na přesvědčení ostatních jim také nemohou nijak pomoci.

3. Zkoumání mezí

V plánech optimistů vede nechuť k překážkám buď k neuváženému zavržení mezí (pasivní optimismus), nebo ke skeptickému pohledu na zažité a neprověřené domněnky o mezích (dynamický optimismus). Optimisté zkoumají a dokazují každý omezující předpoklad zvláště, když se prokáže jeho nedostatečně přesvědčivý racionální základ. Pouze pancéřový důkaz nemožnosti – např. Gödelova věta o neúplnosti – optimisty zastaví, dokonce i poté budou optimisté opatrní v předkládání nepotřebných, frustrujících závěrů. To znamená, že optimisté chápou meze pouze jako *meze v daném kontextu* a rozšiřováním kontextu tyto meze překračují. Mohou například akceptovat druhou větu termodynamickou a přesto odmítat nepotvrzené důsledky, jakými jsou nedosažitelnost nekonečné délky života a myšlení.

Optimisté jsou zvláště podezíraví vůči domnělým mezím, o kterých se říká, že jsou "posvátné", "přirozené", nebo "část božího plánu". Pasivní optimista může odmítat omezení s poukázáním na zjevení a dogma, dynamický optimista napadá překážku přímým rozumovým úsilím, analýzou a kreativním přemýšlením o problému. Obě formy optimismu se liší od pesimismu – od přijímání všech mezí bez pochybností, spokojenosti s danou situací, od neschopnosti hledat řešení.

4. Získávání energie

Optimistický pohled na svět je energizující, povzbuzuje veselost a aktivitu. Ve vysokoenergetickém, optimistickém stavu se s vervou pouštíte do úkolů, protože očekáváte požitky z aktivity a *pokrok* při jejich řešení. Patrně zde funguje samozaváděcí efekt: zvýšení entuziasmu, plynoucí z optimismu, vede ke snaze a k pokroku, který v mocném kruhu vyvolává opakovaně více optimismu. Pesimistické uvažování vyčerpává, odrazuje od aktivity, vede ke stagnaci a hlubšímu pesimismu.

5. Sebezdokonalování

Optimisté jsou neustále zaměstnáni evolučním procesem růstu, odstraňováním vlastních chyb a zdokonalováním. Protože optimisté jsou podpořeni vyhlídkami na úspěch akcí, nejsou na rozdíl od pesimistů paralyzováni strachem z neúspěchu, z mylných názorů a chybování. Pesimisté jsou statictí a konzervativní, vyhýbají se nejistým změnám, protože ty přinášejí všechny možné nežádoucí výsledky. Sebezdokonalování, tato stránka D. O., je spojeno s principem sebetransformace: dynamicky optimistické sebepojetí chápe ego spíše jako *proces*, nikoliv jako neměnný stav. Optimisté očekávají, že vše, co se jich týká, se bude neustále zdokonalovat.

6. Experimentování

Dynamický optimista, vzhledem k předchozímu aspektu, neustále zkouší a hledá lepší řešení, aby překonal blokády a bariéry. Optimistický přístup podporuje otevřenost k novým zdrojům informace a novým metodám zlepšení života. Dobře integrovaný postoj pozitivního očekávání programuje mozek k vyhle-

dávání a chápání příležitostí a možností. Tento otevřený, experimentální postoj je kreativní, analytický, kritický a empirický. Dynamický optimista se jako první bude ptát po významu prodloužení doby života, zvyšování inteligence, zlepšování zdraví – budou ho zajímat život prodlužující potraviny, drogy a vědecky vytvořené diety, nootropika, kryonika, uploading a netradiční životní styl. Dynamický optimista se dychtivě zajímá o kulturně ověřené postupy, ale nevěří jim – zkouší a zavrhuje je podle potřeby a uplatňuje nové praktiky, pokud tyto nabízejí výhody.

7. Sebevědomí

Sebevědomí je od dynamického optimismu neoddelitelné. Jak optimismus, tak sebevědomí zahrnuje mínění, že dobré věci jsou možné, protože je můžeme navodit. Pokud je třeba čelit těžkostem, vytváří sebevědomí potřebnou sílu, umožňuje pokračovat v úsilí a nakonec obtíže překonat. Pesimisté věří, že žádané cíle jsou nedosažitelné. Nevydrží, vzdávají se příliš brzy, a proto selhávají, utvrzují se v pocitu osobní neúspěšnosti. Cesta k sebezdokonalování a ochota experimentovat s nestandardními postupy nemůže bez sebevědomí existovat.

8. Osobní zodpovědnost

Dynamický optimismus vyžaduje osobní zodpovědnost, protože se jedná o postoj, ve kterém jsou cíle dosažitelné skrze osobní úsilí. Tento aspekt D. O. možná částečně vysvětluje, proč jsou extropiáni téměř vždy zároveň libertariány (zastánci svobody jednotlivce – pozn. překl.). Libertariáni upřednostňují společnost, ve které se každý může svobodně rozhodovat, nést břemeno svých vlastních chyb a nepřenášet tuto zodpovědnost na někoho, kdo tato rozhodnutí neučinil. Příkladem je libertariánské zavržení protidrogových zákonů: Takové zákony jsou částečně určeny k ochraně jednotlivce před sebou samým, ale výsledkem je naopak ubližování jiným - zoufalý narkoman je nucen krást, aby mohl financovat svůj zvyk. Ten se díky prohibici stává nesrovnatelně nákladnějším, než by bylo v případě neexistence těchto zákonů - tak dochází k poškozování nezúčastněných. Pesimisté jsou mnohem více spokojeni, jestliže se mohou dusit v náruči opatrovnické, státem slibované bezpečnosti. Libertariáni naopak tvrdí, že jedinci ve společnosti mohou a měli by nést zodpovědnost za svá vlastní rozhodnutí a za určení směru svého života. O extropistické hodnoty, jakými jsou osobní růst a transformace, musíme soustavně usilovat, protože nejsou samozřejmé.

Princip D. O. se v různých podobách objevuje i jinde. Např. Ayne Randová rozlišuje dvě skupiny lidí - jedni hledají pozitivní a druhí se vyhýbají negativnímu. První skupina následuje pozitivní hodnoty obohacující život, druhá je paralyzovaná strachem, utrácí svou energii ve snaze vyhnout se nežádanému, místo aby vyhledávala žádoucí. V úvahách autorky jsou tyto navzájem protichůdné pohledy odvozené z předpokladů, že svět je buď laskavý nebo zlomyslný. D. O. můžeme popsat jako ztělesnění perspektivy laskavého, benevolentního vesmíru, protože D.O. tvrdí, že existence je plná možností. D. O. tvrdí, že bychom se měli považovat za v podstatě svobodné ve smyslu utváření života tak, jak chceme. Perspektiva zlovolného vesmíru, jak je vyznávána pesimisty, považuje aktivitu za zbytečnou, protože svět vždy zmaří naše Prométheovské snahy. Víze zlomyslného vesmíru postupuje mnoha kulturami, počínaje Babylónskou legendou, legendou o Ikarovi a konče militantně ekologickými vizemi soudného dne a šířením zpráv o nepřekonatelné krizi.

Aktivní optimismus versus pasivní víra

Jakýkoliv druh optimismu zahrnuje pozitivní očekávání budoucnosti. Tato očekávání se mohou týkat života jednotlivce nebo představy možností širší skupiny lidí. Mimo to může optimismus znamenat dva podstatně rozdílné postoje. Psychologická a gnozeologická propast mezi oběma smysly tohoto slova vysvětluje, proč raději než o optimismu mluvíme o *dynamickém optimismu*. Mezi dynamickým, aktivním optimismem a jeho pasivní formou, dále nazývanou jako "víra", je zásadní rozdíl. V dalších částech textu

vysvětlíme sílu psychologické hranice mezi oběma postoji a způsob, jakým můžeme tuto hranici udržovat.

Slovo "víra" je někdy užíváno ve smyslu slučitelném s D.O. a racionalitou. Tedy ve smyslu, ve kterém "věřím mu" znamená "důvěřuji mu, vzhledem k předchozím zkušenostem" nebo "věřím, že to dokáže, vzhledem k předchozím zkušenostem". Ale smysl slova "víra" – tak, jak ho budeme dále chápat – je vlastní náboženskému a dogmatickému uvažování. Víra ve smyslu neslučitelném s D. O. je trvalé přesvědčení o něčem, při současné absenci důkazů či důvodů. Případně přesvědčení za přítomnosti odporujících důkazů či důvodů (pokud důkazy či důvody nemohou být vyvráceny). Při rozlišování víry a D. O. nás bude zajímat pouze přesvědčení v rámci *optimistické víry* a nikoliv libovolné přesvědčení v rámci víry neutrální. Dynamický optimismus může být od optimistické víry přesně rozlišen pouze při pozorném sledování některých rysů uvedených v předchozí kapitole - zvl. pak porovnáním prvního a pátého až osmého rysu.

Již díky rozdílům v první vlastnosti – v cíleném zaměření – můžeme rozlišit obě varianty optimismu. Člověk je pasivně optimistický, pokud se odvrací od toho, co nechce vidět a věří tomu, že události *nějak* pracují pro něj. Tento způsob filtrovaného vnímání utěšuje člověka, ale selhává ve snaze zaměřit se na problém. Dynamický optimismus nás také vyzývá k omezování negativních vstupních dat, pokud tato nevedou k řešení problému. To znamená, že neztrácíme čas trápením se s událostmi či situacemi, které nemůžeme ovlivnit, nebo nepovažujeme za nutné se jimi zaobírat. Dynamický optimista se těžkostem staví zpříma, když je nezbytné je pochopit a pustit se do nich. Ale i v tomto případě můžeme cílené zaměření použít k přeformulování obtíží tak, že na ně pohlížíme jako na *výzvu*, nikoliv jako na *problém*. Vidíme je v souvislosti s možnostmi a prostředky na jejich překonání a neupínáme se na problém samotný.

Ve světle pátého aspektu – sebezdokonalování – se dynamičtí optimisté neztotožňují s určitou názorovou soustavou a zvyklostmi, ale s aktivním procesem učení, oprav a zdokonalování. To znamená, že se nebojí vlastních chyb a směle zkouší nové strategie výhry. Používají myšlenku Thomase Watsona, zakladatele IBM: "Způsob, jak uspět, spočívá ve zdvojnásobení počtu neúspěšných pokusů". Tento aspekt D. O. vychovává k aktivnímu myšlení, k uvažování citlivému k novým myšlenkám, metodám a strategiím. Oprava novou informací je vítána, protože znamená krok správným směrem. Dynamický optimista chápe úspěšný život jako kybernetický proces nepřetržité opravy chyb. Tento pohled také dovoluje snášet kritiku ostatních.

Ve srovnání s experimentální vlastností D.O. (č. 6) je optimistická víra mnohem více statická. Fideisté (věřící optimisté - pozn. překl.) se neztotožňují s chápáním sebe sama jako procesu nepřetržité změny, místo toho se identifikují s určitými domněnkami a zvyky a nahrazují kritické experimentování dogmaty. Oprava je pro fideisty bolestná a tak ji ignorují, odmítají, nebo oceňují jako nemorální odchylku od správné víry a postupů. Dogmatická víra má podle fideistů *jistě* pravdu a tím odstraňuje veškerou potřebu alternativ. Tento postoj byl v náboženském kontextu formulován ve zvláště nesmiřitelné a extrémní podobě otcem Tertuliánem: "*Díky Ježíši nemáme důvod k přemýšlení, díky evangeliím nemáme důvod k výzkumu. Směřujeme-li k víře, nemáme touhu věřit v něco jiného, protože začínáme věřit, že neexistuje nic jiného, než to, v co věříme.*"

Dynamický optimista zavrhuje víru, cení si realitu a pokrok více než pohodlné klamy. Raději nevěří složité, kontroverzní či neurčité teorii a chápe ji místo toho jako pracovní hypotézu. To není pouze hra slov, zahrnuje to rozdílné poznávací postupy. Víra obsahuje ztotožnění teoretického modelu s realitou, zatímco pracovní hypotéza je nástroj, kterým zlepšujeme chápání, a který může, anebo nemusí, být zcela přesnou reprezentací reality. Dynamický optimista chápe, že pravdivost teorie, ať už triviální nebo zásadní, není zaručena jen tím, že "funguje". Teorie může přinést mnoho užitečných výsledků, přestože je výrazně nepravdivá: Např. pojem hmoty v newtonovské fyzice. Tato vnitřní vlastnost objektů není již částí fyziky, ustoupila relativistickému chápání hmoty definované v obecné teorii relativity. Navzdory

tomu, že žádná hmota coby vnitřní vlastnost neexistuje, byla tato představa úspěšně použita a předpověděla ohromné množství pozorování. Ještě starší a podobný příklad máme v Aristotelově představě hybné síly, zákonů zachování látek a energetických veličin.

Dynamičtí optimisté přistupují k životu empiricky a racionálně, zkoušejí nové cesty a kriticky hodnotí podstatné otázky. Jako první si všímají nových, lepších prostředků a využívají pokroku. Víra nevidí smysl v alternativách a obsahuje jistotu, že veškerá pravda již byla odhalena díky nějakým "neomylným" metodám, jako např. skrze zjevení. Fideisté nemají žádnou potřebu experimentů a kritické analýzy. Opravdu, nic z toho se nedoporučuje - oboje vede jedince k chybám a k hříchu.

Ukázali jsme, že D. O. nezbytně zahrnuje sebevědomí, důvěru v to, že jedinec může vytrvat a uspět. Víra patrně vytváří také důvěru, ačkoliv více než o důvěru v sebe sama se v tomto případě jedná o důvěru v síly mimo jedince. Tato z vnějšku řízená důvěra vede spíše k pasivitě, protože víra v úspěch či naplnění nemusí být dále podložena závazkem osobního úsilí. Pasivita může být příležitostně odstraněna některými stránkami náboženského života – pokud se stane, že principy víry přikazují jedinci nějakou produktivní činnost. Nicméně, jak bylo vysvětleno výše, i tehdy bude jedinec usilovat o pokrok rigidním, nekritickým způsobem. Osobní zodpovědnost je podryvána slepou vírou fideistů v externí (a neviditelné) síly, síly hlásající domněle určité pravdy a vyžadující oběť osobního úsudku, analýzy a rozhodování.

Jako ilustraci hlubokého rozdílu mezi dynamickým optimismem a vírou uveďme reakci dynamických optimistů a fideistů na hrozbu smrti. Fideisté atakují svůj strach nepodloženou, ale psychologicky určitou domněnkou o mimofyzickém životě po životě. Překonání smrti nevyžaduje nic víc než uvěření "správnému" dogmatu, nebo maximálně dodržování předepsaných zásad. A možná nějaké finanční či jiné oběti instituci, která je s tímto dogmatem spojena. Dynamičtí optimisté odmítají podobný pasivní, pohodlný a nesmyslný přístup. Zkoumají a přijímají kteroukoliv slibnou strategii pro oddálení či eliminaci smrti. Učí se, jak nejlépe cvičit a provozují to. Dynamičtí optimisté sledují význam diet a nutrientů pro prodloužení života, kryoniky, uploadingu (přenosu vědomí z lidského těla technickými prostředky – pozn. překl.) a dalších technik zachování osobnosti.

Víra nemusí být spojena s náboženstvím, náboženství je však jejím přirozeným domovem, poskytuje systematizaci a posiluje ji. Organizovaná víra v přesné doktríny je dogma. Náboženství přirozeně vyžaduje dogma: nepochybující důvěru, vzdání se zkoumavého rozumu, kapitulaci odpovědnosti poznávání. To je apel náboženství pro většinu lidí. Podrobení se náboženské víře vás ochraňuje před hledání lepšího pochopení, zbavuje vás břemene intelektuální samostatnosti, zkoumání a řešení problémů života. Nabízí předpřipravené odpovědi a uděluje zodpovědnost Bohovi, nebo božským silám mimo dosah jedince. Náboženská víra vás osvobozuje od osobní zodpovědnosti při opravdovém rozhodování, ať již intelektuálním či morálním, místo toho, aby dávala odpovědi. Tato pasivita je podepřena jistotou, jakou jste syceni, jakmile se připojíte do systému. Samozřejmě že náboženská, nepochybující víra spolu s intelektuální a morální pasivitou dělají z člověka snadný cíl pro manipulace náboženskými institucemi.

Zatímco víra je podstatná pro náboženství, dynamický optimismus je vlastní transhumanistické filosofii extropiánů. Princip D. O. vyjadřuje extropiánský optimismus lišící se drasticky od optimismu náboženské víry. Dynamický optimismus nazírá na ego jako na neustále se měnící, zdokonalující se já, já vyzývající status quo. Podporuje naše sebevědomí a podněcuje kritické a testující hledání lepšího smyslu osobního pokroku, utvrzuje v osobní zodpovědnosti. Jedině tyto charakteristiky, na rozdíl od dogmatického optimismu, mohou tolerovat experimenty a rozmanitost, vítají změnu, místo toho aby se jí obávaly a napadaly ji. Princip dynamického optimismu je to, co dovoluje extropiánům vést a podněcovat k akci, soustředit své myšlenky a úsilí a vyhnout se dogmatu běžnému v náboženských filosofích života.

Udržování Dynamického Optimismu

Ostrá hranice mezi dynamickým optimismem a vírou neexistuje, je tedy na naší zodpovědnosti, abychom se coby extropisté měli trvale na pozoru před možným utonutím ve víře. Rozdíl mezi D. O. a vírou není v síle přesvědčení, protože i slabá víra může být vírou. Jedná o nestabilní stav. Mnoho velice běžných názorů je například extrémně silně hájeno – např. mé přesvědčení, že právě teď žiji v Los Angeles, že Země obíhá Slunce a že jsem biologicky mužem. Následující diskuse naznačí, že se zde spíše jedná o věc postoje k vyvracejícímu důkazu, případně k protichůdným argumentům a o ochotu udržet si aktivitu hledání, kritickou analýzu a osobní zodpovědnost aktivního poznávání.

Žádná konečná osobní nebo institucionální záruka nás patrně nezachrání před plíží se vírou a intelektuální pasivitou, nicméně extropisté mohou k obraně proti ní přijmout určité zvyky a praktiky. Při vytváření extropiánské filosofie bychom měli vždy zdůrazňovat, že tyto praktiky jsou chápány ve smyslu postojů a tendencí povzbuzujících pohyb vpřed, vzhůru a ven. Není to soustava pevných přesvědčení o určitých cílech a o zvláštních významech těchto cílů.

Posilování dynamicky optimistického myšlení můžeme zabudovat do pravidelných meditací a plánovacích seancí. Pravidelné sezení za účelem určení osobních cílů a priorit poskytuje možnost ke kontrole reality: je to čas pro přehodnocení osobních dlouhodobých a krátkodobých cílů a efektivity použitých prostředků. Tato plánovací sezení můžeme použít jak pro motivační, tak pro kritické stránky D. O.: optimisticky a ctízádobivě určit cíle a vizualizovat je, na druhé straně také pravidelně kriticky hodnotit účinnost použitých předpokladů a metod.

Dalším způsobem, jak si udržet vysokou míru optimismu a vyvarovat se intelektuální pasivitě, je postoupit k ohodnocení své myšlenky jiným extropiánsky založeným osobám. Takoví jedinci a skupiny pravděpodobně podporují stejné obecné hodnoty a cíle a tak nebudou nepřátelští, nicméně potlačí vaše nespoutané úlety fantazie. Ověřování vlastních názorů ve skupině osob, která je zásadně odmítavá k vašim cílům, případně jim nemůže rozumět, není ani posilující, ani poučné. Hodnocení idejí v podporujícím, ale kritickém a analytickém prostředí je *vitální*.

Víra, optimismus a nejistota

"Mnohý člověk dříve zemře, než aby se zamyslel. Takže je vlastně už mrtvý." Toto kousavé pozorování se energicky vyjadřuje k extropiánským otázkám prodloužení života a fyzické nesmrtelnosti. Ukazuje se, že většina lidí má hlubokou potřebu jistoty. Jistota přesvědčení - i když se tak zmenšuje šance k dosažení důležitých cílů – je mnohem pohodlnější než nejistota. Jistota je konejší, protože nevyžaduje akci. Pokud si jste jist, že se něco stane, nastane to i bez vašeho přičinění. Pokud trváte na své domněnce s jistotou, nemusíte hledat protichůdné argumenty a můžete ignorovat předkládané důkazy.

Všechny současné lidské kultury ukazují tuto touhu po určitosti a jistotě. Tato touha zamožuje převažující ekonomii politikou sociálního státu, nachází opravdový domov ve všech náboženstvích s ideou ráje a směšuje se s "Božskou přirozeností", s nevládním ega. Toto entropiánské pokušení se rozšířilo dokonce ve vědě, mnoho vědců přijímá etablovaný postoj a nahrazuje jím kritické a přitom vnímavé bádání. Snaha dosáhnout jistoty hrozí naší "virtuální komunitě" jak vnějškově, tak i vnitřně. Vnějškově vede touha po jistotě k protientropiánskému odporu ke společenské a technologické inovaci. Neinformovaní odpůrci kryoniky a biologicky fundamentalističtí odpůrci genetických modifikací jsou jasnou ukázkou nebezpečných praktických dopadů této vlastnosti. Vnitřní hrozbu rozvedeme v následující kapitole.

V přitažlivých představách o podstatném prodloužení života a prostředcích, jakými jsou kryonika a uploading, se setkáváme s hlubokým nepochopením a nepřátelstvím. Ať je oslovený věřící, nebo je ateistou, jeví odpor k vážné a otevřené úvaze o nesmrtelnosti, což je zakořeněno v jeho touze vyhnout se nepohodlí nejistoty, možnosti a volby. Dogmatické přesvědčení o snadném, blaženém posmrtném životě

dovoluje věřícím vyhnout se konfrontující smrti. Vše, co je od věřících vyžadováno, je – tak, jak to oni cítí – uvěřit. K zabezpečení jistého pokračování života je zapotřebí vykonat jen několik činů, popřípadě činy žádne. Někdy jsou ovšem určité předepsané činy nezbytnou zárukou jinak snadného, nekonečného života.

všichni sdílí onu dogmatickou jistotu, ať už jsou to ti, kdo nevěří v život po životě, nebo nefilozofové a humanisté, uctívači smrti, tvrdící, že smrt je přirozená a tudíž dobrá, nebo efemeralisté prohlašující, že smrt je "nevyhnutné" zlo. Pokud se nenecháte oklamat náboženskou představou o nefyzickém, posmrtném životě, díky tomu, že jste dostatečně poctiví anebo jste přinuceni nenáboženskou subkulturou, vaší jedinou alternativou k nejistotě je pouze přijetí absolutně nevyhnutné smrti – "tak nevyhnutné, jako smrt a daně". Jistota smrti vám dovolí přestat na ni myslet, smířit se se svým osudem a nevnímat otravná tvrzení zastánců nesmrtnosti. Uctívači smrti prezentují osobní zánik jako slastné vyvrcholení života, v jehož nepřítomnosti život ztrácí smysl. Efemeralisté nepředstírají, že tato anihilace je dobrá, souhlasí však s uctívači v tom, že smrt by měla být přijímána důstojně. A humanističtí efemeralisté z tohoto přijímání dělají ctnost.

Abychom se vyhnuli nedorozumění, rádi bychom zdůraznili, že *netvrdíme* nic ve smyslu, že pokušení dogmatické určitosti podléhají všichni s výjimkou transhumanistů. Většina světa není obeznámena s ateistickými alternativami k jisté smrti, což je způsobeno relativním mládím transhumanistických filosofí, jakou je extropiánství, a technik, jakou je kryonika. Ten, kdo věří, že smrt je jistá a omezení daná člověku jsou nevyhnutelná, patrně ochotně přehodnotí svůj názor po předložení našich myšlenek. Pouze ti, kdo postrádají odvalu a racionalitu, o tom *odmítají* znovu uvažovat. Jedinci se silnější vůlí k životu a osobnímu růstu přijmou možnost nekonečně pokračujícího života a s tím související potřebu pečlivého, nepřetržitého myšlení a potřebu akce nutné k uskutečnění této možnosti.

Extropiánské ideje o neomezené délce života vždy vyvolávají obzvláště dogmatické odezvy neextropiánů. Zvážit možnost, že extropiánské cíle mohou být možné a dokonce žádoucí, vyžaduje ohromnou změnu v osobním pohledu na svět. Vyžaduje to změnit zvyky týkající se zdraví, seznámit se s mnoha technikami prodloužení délky života, jít proti rodinným a společenským normám, rozhodnout se pro kryonickou suspenzi. Změnit způsob, jakým využíváme čas a prostředky a přezkoumat všechny priority a přizpůsobit je extropiánským hodnotám. V době, kdy jsou extropiánské myšlenky sdíleny jen málo lidmi, je hrozba izolace a odcizení normální kulturou příliš zstrašující. Jak snadné je zahodit tyto kacířské myšlenky. Někteří nesmělí jedinci, pro něž je myšlenka radikální změny pohledu na svět příliš děsivá, mohou zlé, extropiánské kacířství odsoudit. Anebo přinejmenším říci, že je *nepřirozené*.

Uploading, kryonika a víra

Jistota přežití je svůdná a nejistota tak bolestná, že se to dokonce může stát osudným i transhumanistům. Tendence k dogmatické jistotě jsme zaznamenali i mezi některými kryoniky a nadšenci pro uploading. Poté, co změnili svůj pohled na svět, jsou v pokušení přestat hledat způsoby, jakými lze tyto šance zlepšit, protože objevili současné, nebo dokonce ještě neexistující prostředky pro překonání smrti. Jsou to ti, kdo se nechtějí pro kryonickou suspenzi rozhodnout, i když souhlasí s tím, že je rozumná pravděpodobnost, že kryonika bude fungovat. Věří, že před tím, než to budou potřebovat, bude k dispozici upload do trvanlivějšího hardware. Někteří z nich už nejsou mladí a mají podle mého názoru nerealistické představy o tom, kdy bude uploading možný. Vzhledem k tomu, že nikdo dosud nebyl schopen jasně předvést, jaký typ zařízení bude třeba k úplnému zachování osobnosti a vzhledem k velké pravděpodobnosti nehody nebo choroby, je podle mého soudu jejich extrémní důvěra v uploading pošetilá.

S tím souvisí i tendence hovořit o uploadingu nebo oživení ze suspenze tak, jako kdyby se tím náhle a úplně eliminovaly veškeré obtíže života. Tito kryonici a přívrženci uploadingu v nás vzbuzují dojem, že transhumánní či posthumánní existence je trvale blažená, jakožto výsledek dramaticky zvýšené inteligence a lepších těl. Bez potřeby další snahy. Tato představa obrací myšlenku uploadingu či vzkříšení ze

suspenze na jakousi odrůdu křesťanského nanebevzetí, v němž věrný vystoupí do ráje a zanechá za sebou všechny problémy světa. Ve skutečnosti můžeme předpokládat, že pokračování života bude plně podnětů vyžadujících přemýšlivou pozornost a činnost. I když potíže se nebudou podobat těm dnešním a možné odměny budou mnohem velkolepější.

Dynamický optimismus neschvaluje tendence směřující k dogmatické pasivitě a víře. D. O. od nás vyžaduje nevěřit tomu, že nějaký postup je definitivní či nějaké řešení určitě úspěšné. Víra v to, že uploading a kryonika bude určitě fungovat a bude pro nás pracovat včas, je zhoubná. Odradí jak výzkum způsobů, jakými lze zlepšit tuto pravděpodobnost, tak i hledání lepších alternativ. Tendence vedoucí k jistotě může částečně vysvětlit i to, proč se tolik kryoniků a zastánců uploadingu nestará o své zdraví. Je mnohem snazší věřit, že máte v budoucnu před smrtí jistý únikový východ, než v současnosti cvičit a ovlivňovat svou stravu.

Některé transhumanistické domněnky jsou více náchylné na chyby způsobené jistotou a intelektuální pasivitou, jiné jsou citlivé méně. Uploading se zdá být citlivou ideou, vzhledem k radikální a nespojitě povaze transformace, která ji dává příchuť nanebevzetí. To je důvod, proč souhlasím s Thomasem Donaldsonem v upřednostnění postupné metamorfózy před nespojitým uploadingem. Postup metamorfózy na nás bude vyžadovat opatrnou a nepřetržitou volbu při optimální modernizaci tělesné schránky a vědomí. Uploading slibuje radikální změnu, která od nás nevyžaduje žádnou snahu.

Kryonika je v současnosti do určité míry chráněna, protože dnes jde o holé přežití. Tato aktivita vyžaduje od provozovatelů zlepšování technických a organizačních schopností a dokazování její proveditelnosti lhostejným nebo nepřátelským outsiderům. Jeden zvláště zranitelný systém přesvědčení je *Univerzální nesmrtelnost* (U. N.). Řád U. N. je produktem *Společnosti rizika* (orig. Society for Venturism). Venturismus samotný můžeme přirovnat k malé části extropismu, která je definována ve smyslu odstranění nedobrovolné smrti pomocí technologických prostředků. U.N. jde dokonce dál v tom, že se dopouští i ožívání mrtvých.

Tento cíl, pokud je teoreticky a prakticky vůbec dosažitelný, je tak extrémně vzdálen od našich současných možností, že vyvolává buď lhostejnost, nebo evokuje přesvědčení. Co víc, U. N. může svádět k omezení snah o zabezpečení nekonečného života, vzhledem k přesvědčení, že jedince nakonec znovuvyvoří ostatní univerzální nesmrtelní. I kdyby z U. N. tyto negativní jevy neplynuly, tato doktrína je mnohem více náchylná na výše zmíněné vlivy, než je kryonika.

Pokud máme trvale a lepšími způsoby mířit k dosažení takových extropiánských cílů, jakými jsou nekonečný život, větší intelektuální a fyzické schopnosti a rozšiřování osobní svobody, musíme se bránit proti plížící se jistotě, určenosti a dogmatismu. Zvláště bychom měli pracovat na změně svých představ. Opustit názory těch, kteří mají vždycky "pravdu" a místo toho se identifikovat s procesem učení, růstu a transformace. Každý z nás si oblíbí jiné prostředky usilování o společné cíle, jsme ale zodpovědní za trvalou otevřenost alternativám a novým poznatkům. Buď zůstaneme flexibilní a budeme žít s neurčeností, nebo budeme stagnovat a zahyneme.

Možnost a přesvědčení

Extropismus, jak je definován, zahrnuje principy *sebetransformace* a *neomezené expanze* a je charakterizován nepřetržitou touhou o překonávání mezí. Proto se musíme zajímat o otázku, jak daleko můžeme jít při sledování těchto cílů. Co je pro nás možné a co nikoliv? Dynamický optimismus nás vyzývá ke zpochybňování tradičních mezí. Ale jaké meze bychom měli přijmout v plánování a představách? Potřebujeme nějaké principy zaručující, že při zavržení pesimistických domněnek o mezích nás D. O. nevrhne do absurdity. Uspokojivé zhodnocení racionálních hranic optimismu by si vyžádalo samostatný článek nebo celou knihu. Nicméně bychom i zde měli nabídnout některé návrhy, abychom od samého začátku zabránili nepochopení dynamického optimismu.

Někdy se ptáme sami sebe, někdy se nás ptají neextropiáni, zda je nějaký cíl dosažitelný. Otázku proveditelnosti lze rozdělit do kategorií technické možnosti, empirické (vědecké) možnosti a logické neboli pojmové možnosti. Jestli jsou tyto kategorie vždy přesně oddělitelné, to je otevřeno úvahám. Nejprve prodiskutujme pro naše účely nejdůležitější rozdíl mezi technickou a empirickou možností (proveditelností).

Řekneme-li že určitý cíl, jakým je přistání člověka na Marsu nebo konstrukce nanotechnologického assembleru, je proveditelný, tvrdíme, že je proveditelný současnou technologií. Ale to je stále poněkud neurčité - má to znamenat dosažitelnost cíle pomocí strojů, které právě existují? Nebo pomocí strojů současných a zatím existujících jen na rýsovacích prknech? Nebo proveditelnost pomocí někde existujících technologií, ať už o nich víme či nikoliv? Něco, o čem se domníváme, že je technicky nemožné, může ovšem být proveditelné empiricky neboli vědecky. Něco je empiricky možné potud, pokud to není vyloučeno nějakým známým omezením přírody. Příklad empiricky nemožného cíle je konstrukce *perpetua mobile*, vzhledem k platnosti prvního a druhého termodynamického zákona.

Technická nemožnost by neměla extropiány odstrašovat od jejich cílů. Dokonalé řízení procesu stárnutí je dnes technicky nemožné, ale nemáme žádný důvod usuzovat, že je nemožné i empiricky. Motivací k činnosti je tvrzení, že "vše, co je empiricky možné, bude jednou možné i technicky" – za podmínky, že technologický pokrok bude pokračovat. To může být rozumně fungující princip, do doby, dokud nepřijmeme *krátkodobé* rozhodnutí, že něco, co je doposud technicky nemožné avšak empiricky možné, bude brzy proveditelné, navzdory tomu, že nemáme vůbec představu o tom, jak by ta věc mohla být realizována.

Může se objevit námitka ve smyslu, že mnoho empiricky možných věcí nikdy nebude možných technicky, protože dokonce samo řešení souvisejících technických problémů je pro lidské mozky příliš složité. Ačkoliv to může být pravda pro některé cíle, museli bychom být nejprve vševědoucí, abychom *věděli*, že je to pravda pro nějaký konkrétní cíl – protože všechny cesty k němu vedoucí by musely být dopředu vyloučeny. Nezáleží na tom, kolik prostředků k řešení technologického cíle selhalo, zítra může někdo přijít na metodu, která funguje. Tato námitka dále staví na typicky neextropiánském předpokladu, že budeme vždy omezeni kapacitou lidského mozku.

Zdá se, že některé věci či jevy mohou být pojmově možné, tj. myslitelné, ačkoliv jsou empiricky neboli vědecky nemožné. Podle někoho spadají do této kategorie lety rychlostmi větší, než je rychlost světla a cestování v čase. Podle jiného názoru vyplývá zdánlivá myslitelnost těchto jevů z toho, že tyto představy chápeme pouze povrchně. Předpokládejme, že cíl, jakým je let nadsvětelnou rychlostí je myslitelný, i když je vědecky neuskutečnitelný. Je rozumné předpokládat, že jednoho dne budeme schopni nadsvětelných rychlostí dosáhnout? Jestliže vědecké paradigma vylučující nadsvětelnou rychlost přetrvalo takovou dobu, předvedlo enormní vysvětlující a prediktivní sílu a odolalo mnoha pokusům o vyvrácení, pak by jistě bylo nerozumné vytvářet praktické plány založené na předpokladu, že let nadsvětelnou rychlostí budou nakonec možné. Vysoký stupeň důvěry ve stávající teorii by tedy měl být oprávněný.

Pravdivost vědecké teorie však nikdy není zaručena. Část toho, co dělá teorii vědeckou, je právě její zranitelnost vzhledem k vyvrácení dostatečně sporným důkazem (a dostupnost alternativní teorie). Nezáleží na tom, jak moc zavedená teorie to je, vždy je nějaká malá pravděpodobnost, že bude muset být přepracována. Taková pravděpodobnost je příliš malá na to, aby ospravedlnila praktické plány a činnost založené na její nepravdivosti, opodstatňuje ale čistou spekulaci, protože ta může vést k výzkumu, jenž by mohl pozměnit stávající paradigma. Rozumným pravidlem, kterým můžeme řídit množství vynaloženého času a úsilí, by mohlo být: věnujme dosažení cíle snahu úměrnou součinu jeho proveditelnosti a žádanosti.

Mechanismy posilování

Dynamický optimismus podněcuje efektivní chování popsané implicitně v předchozích řádcích. Tato kapitola předvede tyto mechanismy explicitně. Jednu kategorii posilujících metod můžeme nazvat "přeformulování". Přeformulování zahrnuje změnu významu či kontextu situace nebo události tak, že dojde ke změně chování jedince a jeho emocionální odezvy. Existuje obsahové a kontextové přeformulování, ačkoliv toto dělení je pouze věci míry.

Dynamicky optimistické přeformulování *obsahu* představuje pozitivní, posilující interpretaci události. Jako jednoduchý příklad cituje Robbins (1986) generála, který, pod těžkou palbou nepřátel, oznámil svým vojákům: "Neustupujeme, pouze postupujeme jiným směrem." Takové přeformulování obsahu může být sice sebeklamným zdůvodňováním, ale také se může jednat o užitečný výklad události, jejichž "správnou" interpretaci neznáme. Když vás například někdo uráží, můžete to chápat tak, že jste sám v určitém ohledu zlý, ale i tak, že se jedná o chybu osoby, která vás uráží.

Přeformulování *kontextu* přijímá událost takovou, jaká je (nebo takovou, jakou se jeví) avšak mění cíle-nou pozornost tak, aby se posunul kontext, v němž je událost nazírána. Tento způsob přeformulování patrně nevyžaduje odůvodňování nebo zavržení faktů, místo toho zahrnuje soustředění na to, jakým způsobem se můžeme z události poučit, jaké možnosti nám otevírá, jaký užitek z ní můžeme získat, místo toho, abychom ji viděli jako nepříjemnou, otravnou a nepřekonatelnou překážku.

Kontextové přeformulování dovoluje, aby zdánlivě nepříjemná či frustrující událost byla prostředkem k učení. Špatnou odpovědí je zaměřit se výhradně na frustraci, budovat ji, dovolit jí, aby vyplnila celou mysl a přehánět její negativní stránku. Pozitivní přeformulování zahrnuje to, co se můžeme z události naučit a jak můžeme zabránit jejímu opakování. Většina lidí si teoreticky uvědomuje, že pokrok vyžaduje nutné frustrace a nezdary, ale příliš často na to zapomíná v praxi. Nemůžeme nalézt něco, co funguje, aniž bychom se často nedostali do slepých uliček. Pokud se soustředíme na cíl a pohlížíme na nezdary na naší cestě jako na nabyté zkušenosti a jako na dosažený pokrok, jsme mnohem více motivováni. V opakovaných pokusech jsme vytrvalejší, dokud neuspějeme. Praktický D. O. znamená konec bédování a přehánění problému, znamená to trávit čas přesvědčeným hledáním způsobů, jakými lze problém řešit.

Odezva některých lidí na problematické situace je typická – rezignace, stěžování si a "katastrofizování". Zatímco jiní se usmějí, vyhrnou si rukávy, a pustí se do řešení problému s entuziasmem a tvořivostí. Může se zdát, že ti z první kategorie se nikdy nedostanou do té druhé. Přesto existuje mnoho způsobů schopných změnit návyky v chování. Okamžitě, jakmile zapadnete do sebeobraného uvažování a chování, si řekněte "DOST!". Pak uvolněte všechny svaly, dýchejte zhluboka a pomalu, zadržujte každou molekulu vzduchu, aby okysličila mozek a pomohla ujasnit myšlenky. Pak se zeptejte: "Jak mohu neúčinněji zareagovat?". Pokud jste se dříve zúčastnili vizualizačních sezení, je tento postup efektivnější. V nich můžete vidět sebe, jak následujete postupy a představujete si účinné odpovědi. Cvičení tohoto typu budují schopnost zůstat energický, imunní vůči nekontrolovatelným negativním emocím a neproduktivním reakcím. Podporují postoje, které chápou překážku spíše jako výzvu, nikoliv jako problém.

Kromě přeformulování vyskytnuvších se situací znamená D. O. také trénink v hledání příležitostí a možnosti. Zahrnuje kultivování kritického a analytického myšlení, vyhledávání vzájemně prospěšného přátelství, způsob přístupu ke zdrojům. Experimenty kognitivní psychologie ukazují, že lidé jsou nejlepší v rozpoznávání vzorů, pro které byli trénováni. Strávíte-li denně trochu času meditací nad svými cíli a formulací závazků k jejich dosažení, váš mozek se dostane do stavu, ve kterém bude více citlivý na účinné prostředky k dosažení těchto cílů. Časté vybavování těchto cílů a vizualizace vaší osoby, která k nim kráčí, posílí sebedůvěru, vytrvalost a úspěšnost. Sebedůvěra se chová jako

poznávací (kognitivní) mapa: váš mozek sleduje mapu a vybírá správné emoce, chování a reakce. Uvážené tvoření a posilování dynamicky optimistické sebeděstavavy je tedy pro úspěch ohromně důležité.

Dynamický optimismus v naší kultuře

Mnohé ze současné kultury, ať evropské nebo americké, je prosyceno negativismem, zvláště pokud je tématem lidská existence a směr vývoje civilizace. Mnozí environmentalisté si představují lidský druh jako nákazu na tváři bytosti Gaia. Naše návrhy, že by tento druh měl usilovat o prodloužení délky života a potlačovat všechna přirozená a zděděná omezení, vyvolávají nepochopení a deprimují tyto entropiány. Filmy vždy zobrazují budoucnost jako drsné a ubohé místo s hroznými problémy životního prostředí. A příliš mnoho lidí, díky svému kulturně posílenému entropickému světonázoru, shledává myšlenku kryonického prodloužení života odpudivou.

Ne každý přijímá a prosazuje tento destruktivní postoj. Ti, kterým nevyhovuje, zjišťují, že jsou převáženi těmi ostatními, sklánějícími se před entropií. Protože naše cíle vyžadují enormní technologický pokrok a smělý vědecký výzkum, máme my, extropiáni, zvláštní potřebu zvrátit tyto entropické kulturní trendy. Účel této eseje spočívá v odhalení základních prvků a motivačních sil našeho sdíleného extropiánského světonázoru. Při plném vědomí důležitosti dynamického optimismu snad účinněji odoláme přílivu negativismu a nakazíme ostatní kolem sebe radostným, produktivním a osvobozujícím přístupem.

<http://www.transhumanismus.cz/library.php?source=dynopt>